

RECENSIE NIEUWE SENECA-METHODE MAATSCHAPPIJWETENSCHAPPEN

SPIRAALGEWIJZE OPBOUW

Twee gedreven docenten die als pilotdocent en materiaalontwikkelaar al vanaf 2011 met het nieuwe programma maatschappijwetenschappen bezig zijn, grote uitgeverijen van methoden die afhaakten om een nieuwe methode maatschappijwetenschappen te maken en een gepensioneerd vakdidacticus die voor zichzelf geen leven zonder het vak kan voorstellen. Deze mix leidde tot een nieuwe Seneca-methode maatschappijwetenschappen. Ondersteunt dit lesmateriaal docenten voldoende voor een soepele invoering van het nieuwe examenprogramma?

IVO PERTIJS

M & P kreeg al inzage in het basisboek *Inleiding* voor vwo, de opdrachten voor havo en vwo en de volledige inhoudsopgave van de drie basisboeken. Die inhoudsopgave is nodig om grip te krijgen op de opzet en didactiek van deze methode. Het is te prijzen dat de auteurs sterk van de indeling in domeinen in de syllabus afwijken en over een eigen onderbouwde didactische lijn hebben nagedacht: geen kernconceptenboek en vier boekjes met contexten per domein, maar een spiraalgewijze opbouw, waarbij leerlingen steeds kleine partjes uit het grote domein krijgen gevoerd.

ONDERZOEKVAARDIGHEDEN

Het eerste basisboek *Inleiding* heeft drie theoretische hoofdstukken: 'De samenleving en ik' (identiteit, (politieke) socialisatie, acculturatie), 'De samenleving en wij' (groepsvorming, binding) en 'De ene samenleving en de andere' (cultuur). Het is een didactische keuze van de auteurs om slechts een deel van de kernconcepten van de domeinen Vorming en Binding te bespreken. Waarom ze deze keuze hebben gemaakt wordt nog niet duidelijk. Misschien geeft de docentenhandleiding hier later nog inzicht in, maar het lijkt toch een gemiste kans

dat het hoofdconcept Vorming niet in hoofdstuk 1 voorkomt en het hoofdconcept Binding wel. Positief is dat meteen in het eerste basisboek wordt gestart met het aanleren van de onderzoeksvaardigheden in elk hoofdstuk steeds twee paragrafen met daarnaast nog aparte hoofdstukken 4 (en 5) over onderzoek en wetenschap.

VERANDERING

Het tweede basisboek *Verandering* zet er een tandje bij. Kernconcepten uit het eerste basisboek komen (in een andere opzet) terug: gekoppeld aan vraagstukken en met de uitdaging van het analyseren en met nieuwe kernconcepten waarmee leerlingen nog niet hadden kennisgemaakt, zoals samenwerking en conflict, representatie en gezag, sociale ongelijkheid. Opmerkelijk is wel dat de auteurs voor een andere indeling van hoofd- en kernconcepten kiezen dan in het examenprogramma zelf: macht bij Binding (en niet bij hoofdconcept Verhouding); representatie bij Verhouding (en niet bij Binding) en samenwerking en conflict bij Welvaart (en niet bij Verhouding). Dat is niet handig als leerlingen in het examen wordt gevraagd één van de kernconcepten van Verhouding in een nieuwe context toe te passen.

Over het hoofdconcept Verandering is er in de aanloop van het nieuwe program-

ma veel discussie geweest. Hoort verandering niet overal bij, dus veranderingen in Vorming, Verhouding en Binding? Daar valt iets voor te zeggen, maar de Commissie Schnabel besloot in haar wijsheid hier niet toe. Leerlingen leren in deze methode de kernconcepten die bij Verandering in het examenprogramma gerangschikt staan anders aan. Globalisering en democratisering bij Verhouding, staatsvorming en institutionalisering bij Binding, individualisering bij Vorming en rationalisering bij het Welvaartsvraagstuk. Voor vwo-leerlingen komt er ook een tandje bij door de paragrafen over de paradigma's.

ANALYSEREN

Het derde basisboek *Vraagstukken in de 21ste eeuw* brengt de leerling nog een trede hoger: analyseren aan de hand van alle kernconcepten, zoals op examenniveau wordt gevraagd. Elk hoofdstuk start met wat de auteurs *casus* noemen. Jammer is dat de hoofdstukken in deel 3 dezelfde titels hebben gekregen als in deel 2 (Verhoudingsvraagstuk, Bindingsvraagstuk, Vormingsvraagstuk), maar mogelijk zijn dit nog maar werktitels, omdat het deel 3 nog niet in het nieuwe schooljaar beschikbaar komt. Voor vwo kiezen de auteurs andere casussen dan voor havo. Daarnaast komen in dit derde basisboek ook de verplichte contexten.

§2.3 Sociale cohesie

Opdracht 15 – Theorie

1. Welke drie antwoorden zijn er op de vraag waarom een groep bij elkaar blijft? Licht deze drie antwoorden kort toe.
2. Welke drie elementen (onderdelen) van de definitie van sociale cohesie zijn er?
3. Leg in eenvoudige woorden uit wat sociale cohesie is, bijvoorbeeld aan een kind van 11.
4. Noem een positieve en een negatieve kant van sociale cohesie.
5. Geef van beide kanten een voorbeeld uit je eigen leven.

Opdracht 16 – Manieren om groepen bijeen te houden

Deel de volgende situaties in bij de manieren om een groep bij elkaar te houden. Het gaat om de manieren:

- A. Wederzijdse afhankelijkheid
 B. Dwang of macht
 C. Gedeelde waarden en normen

1. Een leraar dreigt iedereen die zich niet gedraagt er uit te sturen.
2. Om het klassenfeest mogelijk te maken, moet iedereen iets te eten en te drinken mee nemen.
3. De sportvereniging heeft elk jaar nieuwe vrijwilligers nodig om te blijven bestaan.
4. Iedereen in de fanclub luistert graag naar dezelfde muziek.
5. Als je in de fanclub naar andere muziek luistert, mag je niet meer meedoen.
6. Als alle leden van de fanclub met de trein naar het concert gaan, kan de fanclub korting krijgen.

Opdracht 17 – Manieren om een groep bijeen te houden in beelden

Welk beeld past bij welke manier om een groep bij elkaar te houden? Licht je antwoord toe.

Voorbeeld van havo-opdrachten uit Seneca-methode.

PRAKTISCHE INFORMATIE

Het Seneca-team is een non-profit stichting. De auteurs van de basisboeken zijn Marco Veldman, Lennart Schra en Ton Olgers. Aan de opdrachten en keuze-modulen werken ook andere mee.

Reeds beschikbaar zijn: Havoboek deel 1 (*Inleiding en verandering*), Havo-opdrachtenboek deel 1, Vwo-boek deel 1 (*Inleiding en verandering*) en Vwo-opdrachtenboek deel 1.

Later beschikbaar: Havo-boek deel 2 (*De 21ste eeuw*), Havo-opdrachtenboek deel 2, Vwo-boek deel 2 (*Verandering*), Vwo-opdrachtenboek deel 2, Vwo-boek deel 3 (*De 21ste eeuw*) en Vwo-opdrachtenboek deel 3.

Ook komt een jaarlicentie voor digitale versie van alle delen (teksten en opdrachten) beschikbaar en zijn de opdrachtenboeken ook verhuurbaar.

Informatie: www.seneca.nu

LEERLINGVRIENDELIJK

De Seneca-auteurs meldde *M&P* dat er voor het gemak van de docenten voor weinig differentiatie tussen havo- en vwo-teksten is gekozen. Dit laatste is zeker een voordeel voor docenten, maar de keerzijde daarvan is dat de tekst van basisboek 1 meer een havotekst is dan een vwo-tekst: eenvoudig taalgebruik, voorbeelden dicht bij de leerlingen (keuze voor voornamen) en gebrek aan abstractere gehelen. Mogelijk gaat de informatie in de andere twee basisboeken voor vwo meer de diepte in. Socialisatie wordt in dit eerste deel helder uitgelegd en leren leerlingen welke vormen van socialisatie er zijn, maar de functies van en de verschillen in socialisatie naar milieu zullen waarschijnlijk in basisboek 2 of 3 worden behandeld. Voor het over-

zicht van de leerlingen zou het wenselijk zijn om op één plaats de verplichte stof over socialisatie bij elkaar te zetten. De definities van kernconcepten zijn te vinden in de kantlijnen, voorzien van beeldtaal; andere begrippen vallen op door een andere kleur. In de kantlijn staan tevens verwijzingen naar de geplande online portal.

OPDRACHT

De havo- en vwo-opdrachten zijn voor driekwart hetzelfde en lopen uiteen als er sprake is van brongebruik, maar de opdrachten bij basisboek 1 zijn eenvoudig en blijven dicht bij het geleerde. Dat sluit aan bij de gekozen spiraalwijze didactiek. Voor vwo-leerlingen zijn de vragen soms echt te eenvoudig ('Is een hypothese altijd waar?'). Ook

bij de onderzoeksparagrafen zijn opdrachten gemaakt, waarin van leerlingen wordt gevraagd te oefenen met het maken van hypothesen en het ontleiden van afhankelijke en onafhankelijke variabelen. De keuzemodulen zijn nog niet beschikbaar en kunnen in deze recensie nog niet worden besproken. Het is een veelomvattende opdracht voor het Seneca-team, waar ook komend jaar nog hard aan zal worden gesleuteld. Het is prijzenswaardig dat de auteurs de handschoenen hebben opgepakt om een nieuwe methode maatschappijwetenschappen te maken en zij roepen andere docenten en auteurs op hieraan mee te helpen. Hopelijk slagen zij er gezamenlijk in om de schoonheidsfouten die er nog in zitten te herstellen. ♦